

การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง ท่านศาสดามุฮัมมัดในศาสนาอิสลาม
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอิสลามศึกษา อำเภอมะสอ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
Development of Computer-Assisted Instruction on Prophet
Muhammad in Islam Social Studies Religious and Cultural Learning
Subject Group Grade 6 Islamic Studies School, Mae Sot District
Tak Primary Educational Service Area District Office 2

อรุณี สาลี¹
Aruneeradiyah

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ท่านศาสดามุฮัมมัดในศาสนาอิสลาม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องท่านศาสดามุฮัมมัด ในศาสนาอิสลาม สารศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอิสลามศึกษา อำเภอมะสอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 85/85 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ท่านศาสดามุฮัมมัดในศาสนาอิสลาม จัดทำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ท่านศาสดามุฮัมมัดในศาสนาอิสลาม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนอิสลามศึกษา อำเภอมะสอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 40 คน สำหรับนักเรียน 1 ห้องเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย 1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ท่านศาสดามุฮัมมัดในศาสนาอิสลาม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 หน่วย คือ หน่วยที่ 1 ศาสดามุฮัมมัดและวงศานุวงศ์แบบฉบับแห่งมนุษยชาติ หน่วยที่ 2 หลักการศรัทธาในศาสนาอิสลาม และหน่วยที่ 3 ศาสนวินัย นิติศาสตร์

Received: 2022-02-19 Revised: 2022-03-24 Accepted: 2022-04-10

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
Bachelor of Education Program Elementary Education Faculty of Education Northern College.
Corresponding Author e-mail: aruneeradiyah@yahoo.co.th

อิสลาม 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 1 ฉบับ 40 ข้อ เรื่อง ท่านศาสดามุฮัมมัดในศาสนาอิสลาม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 3) แบบประเมินคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ผลการวิจัยพบว่า 1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ท่านศาสดามุฮัมมัดในศาสนาอิสลาม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีค่าประสิทธิภาพ 80.26/82.56 สูงกว่ามาตรฐานที่ตั้งไว้ 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ท่านศาสดามุฮัมมัดในศาสนาอิสลาม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ (Keyword): การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน; กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม; ชั้นประถมศึกษา

Abstract

This research is to study the development of computer-assisted instruction on the Prophet Muhammad in Islam. Social studies learning group religion and culture grade 6 aims 1) to develop computer-assisted instruction on the Prophet Muhammad In Islam, religious content, morality, ethics, social studies subject group religion and culture for elementary school students in Islamic studies school, Mae Sot District, Tak Primary educational service area office, district 2, to be effective according to standard 85/85. 2) To compare the learning achievement of primary 6 students before and after studying by using computer-assisted instruction on the Prophet Muhammad in Islam. Organized computer-assisted instruction on the Prophet Muhammad in Islam the sample consisted of 40 students from Islamic studies school, Mae Sot District, Tak Primary educational service area office, district 2. for 1 student, the class was obtained by selective sampling (Purposive Sampling). The study tools consisted of 1) Computer-assisted instruction on the Prophet Muhammad in Islam. Social studies learning group religion and culture grade 6 consists of 3 units, which are unit 1, the Prophet Muhammad and the manifestation of humanity, unit 2, Principles of faith in Islam, and Unit 3, Religious Disciplines, Islamic Jurisprudence. 2) An achievement test, 1 issue, 40 items, on the subject of Prophet Muhammad in Islam social studies learning group religion and culture grade 6 3) Computer-Assisted Instruction quality assessment form The results showed that : 1. Computer-assisted instruction on the Prophet Muhammad in Islam grade 6 social studies subject group religion and culture It has an efficiency value of 80.26/82.56 higher than the set standard. 2. Educational achievement after studying with computer-assisted

instruction on the subject of Prophet Muhammad in Islam grade 6 social studies subject group religion and culture higher than before statistically significant at the .01 level.

Keywords: Development of computer-assisted instruction; Subject group for social studies; religion and culture; Elementary school

บทนำ (Introduction)

ศาสนาอิสลามเป็น ศาสนาที่เติบโตเร็วที่สุดในโลก ปัจจุบันอิสลามเป็นศาสนาที่มีผู้นับถือมากเป็นอันดับสองของโลก ตามหลังศาสนาคริสต์ที่มีผู้นับถือมากที่สุด อย่างไรก็ตาม สิ่งนี้อาจเปลี่ยนแปลง ไปหากแนวโน้มด้านประชากรยังคงดำเนินต่อไปเช่นในปัจจุบัน ผลการศึกษาของศูนย์วิจัยพิวในสหรัฐฯ บ่งชี้ว่า ภายในปี 2070 อิสลามจะก้าวขึ้นเป็นศาสนาที่ใหญ่ที่สุดในโลก ศาสนาอิสลาม (อังกฤษ: Islam) เป็นศาสนาเอกเทวนิยมและศาสนาอับราฮัม บัญญัติไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน คัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ของอิสลามซึ่งสาวกถือว่าเป็นพระวจนะคำต่อคำของพระเป็นเจ้า (อัลลอฮ์) และสำหรับสาวกส่วนใหญ่ เป็นคำสอนและตัวอย่างเชิงบรรทัดฐาน (เรียกว่า สุนัต และประกอบด้วยหะดีษ) ของมุฮัมมัด (ประมาณ 570–8 มิถุนายน 632) เป็นศาสดา (นบี) องค์สุดท้ายของพระเป็นเจ้า สาวกของศาสนาอิสลาม เรียกว่า มุสลิม มุสลิมเชื่อว่า พระเจ้าเป็นหนึ่งและหาที่เปรียบไม่ได้ และจุดประสงค์ของการดำรงอยู่ คือ เพื่อรักและรับใช้พระเป็นเจ้า มุสลิมยังเชื่อว่า ศาสนาอิสลามเป็นบรรพศรัทธาฉบับสมบูรณ์และเป็นสากลที่สุดซึ่งได้ประจักษ์มาหลายครั้งก่อนหน้านั้น ผ่านศาสดาซึ่งรวมอาดัม โนอาห์ อับราฮัม โมเสส และพระเยซู พวกเขาเชื่อมั่นว่า สารและวิวัฒนาการถูกแปรรูปหรือเปลี่ยนแปลงบางส่วนตามกาล[แต่มองว่าอัลกุรอานภาษาอาหรับเป็นทั้งวิวัฒนาการสุดท้ายและไม่เปลี่ยนแปลงของพระเป็นเจ้า มโนทัศน์และหลักศาสนามีเสาหลักทั้งห้าของอิสลาม ซึ่งเป็นมโนทัศน์พื้นฐานและการปฏิบัติตนนิกายที่ต้องปฏิบัติตาม และกฎหมายอิสลามที่ตามมา ซึ่งครอบคลุมแทบทุกมุมของชีวิตและสังคม โดยกำหนดแนวทางในหัวเรื่องหลากหลาย ตั้งแต่การธนาคารไปจนถึงสวัสดิการ ชีวิตครอบครัวและสิ่งแวดล้อม มุสลิมส่วนใหญ่เป็นนิกายซุนนีย์ คิดเป็น 75–90% ของมุสลิมทั้งหมด นิกายใหญ่ที่สุดอันดับสอง คือ ชีอะฮ์ คิดเป็น 10–20% ประเทศมุสลิมใหญ่ที่สุด คือ ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งมีชาวมุสลิม 12.7% ของโลก ตามมาด้วยปากีสถาน (11.0%) อินเดีย (10.9%) และบังกลาเทศ (9.2%) นอกจากนี้ ยังพบชุมชนขนาดใหญ่ในจีน รัสเซียและยุโรปบางส่วน ด้วยสาวกกว่า 1,500 ล้านคน หรือ 22% ของประชากรโลก อิสลามจึงเป็นศาสนาใหญ่ที่สุดอันดับสองและศาสนาหลักที่เติบโตเร็วที่สุดในโลกศาสนาหนึ่ง

พระเป็นเจ้า

หลักฐานที่สุดของศาสนาอิสลาม คือ เอกเทวนิยมอย่างเคร่งครัด เรียก เตาฮีด (อาหรับ: **توحيد**) พระเป็นเจ้าพรรณนาในบทที่ 112 ของคัมภีร์อัลกุรอานว่า "จงกล่าวเถิด 'พระองค์คืออัลลอฮ์ พระผู้ทรงเอกะ อัลลอฮ์นั้นทรงอิสระ พระองค์ไม่ทรงประสูติบุตร และไม่ทรงถูกประสูติ และไม่มีผู้ใดเสมอเหมือนพระองค์'" (112:1-4) มุสลิมและยิวบอกเลิกหลักตรีเอกานุภาพของคริสต์ศาสนิกชนและเทวภาวะของพระเยซู โดยเปรียบเทียบกับพหุเทวนิยม ในศาสนาอิสลาม พระเป็นเจ้าอยู่เกินความเข้าใจซึ่งใด ๆ และมุสลิมไม่คาดหวังเห็นพระเป็นเจ้า พระเป็นเจ้าถูกพรรณาและอ้างถึงในหลายพระนามหรือลักษณะเฉพาะบางอย่าง ที่พบบ่อยที่สุดคือ อัล-เราะห์มาน (Al-Rahmān) หมายถึง "พระผู้ทรงเมตตา" และอัล-ราฮีม (Al-Rahīm) หมายถึง "พระผู้ทรงปรานี"

มุสลิมเชื่อว่าการสรรสร้างทุกสิ่งในเอกภาพถูกทำให้มีโดยพระโองการบริบูรณ์ของพระเป็นเจ้า "จงเป็น แล้วมันก็เป็นขึ้นมา" และความมุ่งหมายของการดำรงอยู่คือเพื่อบูชาพระเป็นเจ้า มองว่าพระองค์เป็นพระเป็นเจ้าเฉพาะบุคคลซึ่งทรงสนองเมื่อใดก็ตามที่บุคคลต้องการหรือเป็นทุกข์เรียกหาพระองค์ ไม่มีคนกลาง เช่น นักบวช เพื่อติดต่อพระเป็นเจ้าซึ่งว่า "เรานั้นใกล้ชิดเขายิ่งกว่าเส้นโลหิตชีวิตของเขาเสียอีก" มีกล่าวถึงธรรมชาติส่วนกลับในหะดีษกุดซีย์ "เราเป็นอย่างที่ผู้รับใช้ของเราคิด (คาด) ว่าเราเป็น"

อัลลอฮ์เป็นคำไม่มีพหูพจน์หรือเพศที่มุสลิมและคริสต์ศาสนิกชนและยิวที่พูดภาษาอารบิกอ้างถึงพระเป็นเจ้า ส่วน "อิเลาะห์" (อาหรับ: **إله**) เป็นคำที่ใช้กับเทวดาหรือเทพเจ้าโดยรวม

เทวทูต : มาลาอิกะฮ์

ความเชื่อในเทวทูตเป็นหลักฐานต่อศรัทธาศาสนาอิสลาม คำภาษาอารบิกสำหรับทูตสวรรค์ (อาหรับ: **ملك**) หมายถึง "ทูต" เหมือนคำเดียวกันในภาษาฮีบรู (malakh) และกรีก (angelos) ตามคัมภีร์อัลกุรอาน เทวทูตไม่มีเจตจำนงเสรี ฉะนั้นจึงบูชาและเชื่อฟังพระเป็นเจ้าโดยทำตามอย่างสมบูรณ์ กิจของเทวทูตมีการสื่อสารวิวรรณ์จากพระเป็นเจ้า การเฉลิมพระเกียรติพระเป็นเจ้า การบันทึกทุกกิริยาของบุคคล และการเอาวิญญาณของบุคคลเมื่อถึงกาลมรณะ มุสลิมเชื่อว่าเทวทูตทำจากแสง พรรณนาว่าเทวทูตเป็น "ทูต มีปีก สองหรือสามหรือสี่ (คู่) [อัลลอฮ์]ทรงเพิ่มในการสร้างตามที่พระองค์ทรงประสงค์..."

หลักคำสอน

หลักคำสอนของศาสนาอิสลามแบ่งไว้ 3 หมวดดังนี้

1. หลักการศรัทธา
2. หลักจริยธรรม
3. หลักการปฏิบัติ

หลักการศรัทธาในศาสนาอิสลาม

สติปัญญาและสามัญสำนึกจะพบว่า จักรวาลและมวลสรรพสิ่งทั้งหลายที่มีอยู่ มิได้อุบัติขึ้นมาด้วยตัวเอง เป็นที่แน่ชัดว่า สิ่งเหล่านี้ได้ถูกอุบัติขึ้นมาโดยพระผู้สร้าง ผู้ทรงสูงสุดเพียงพระองค์เดียว ที่ไม่แบ่งภาค หรือแบ่งแยกเป็นสิ่งใด ไม่ถูกบังเกิด ไม่ถูกกำเนิด และไม่ให้อำนาจเกิดบุตร ธิดาใด ๆ ผู้ทรงสร้าง และบริหารสรรพสิ่งด้วยอำนาจและความรอบรู้ที่ไร้ขอบเขต ทรงกำหนดกฎเกณฑ์ที่โดยทั่วไปไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือไว้ทั่วทั้งจักรวาลหรือที่เข้าใจว่าเป็น"กฎธรรมชาติ" ทรงขับเคลื่อนจักรวาลด้วยระบบที่ละเอียดอ่อน มีเป้าหมาย ซึ่งไม่มีสรรพสิ่งใดถูกสร้างขึ้นมาอย่างไร้สาระ

พระผู้เป็นเจ้าของผู้ทรงเมตตา ทรงสร้างมนุษย์ขึ้นมาอย่างประเสริฐจะเป็นไปได้อย่างไร ที่พระองค์จะปล่อยให้มนุษย์ดำเนินชีวิตอยู่ไปตามลำพัง โดยไม่ทรงเหลียวแล หรือปล่อยให้สังคมมนุษย์ และสิ่งมีชีวิต กำเนิดขึ้น แล้วดำเนินไปตามยถากรรมของตนเอง สภาวะแวดล้อมที่สิ่งมีชีวิตดำรงอยู่จึงเป็นความพอตัวอย่างที่สุดที่ผู้ใช้ปัญญา ไม่สามารถอธิบายได้ด้วย"ความบังเอิญ" สอดคล้องตามทฤษฎีความน่าจะเป็นทางคณิตศาสตร์

พระองค์ทรงจัดความสงสัยเหล่านี้ ด้วยการประทานกฎการปฏิบัติต่าง ๆ ผ่านบรรดา ศาสดา ให้มาสั่งสอนและแนะนำมนุษย์ไปสู่การปฏิบัติ สำหรับการดำเนินชีวิต แน่แน่นอนมนุษย์อาจมองไม่เห็นผล หรือได้รับประโยชน์จากการทำความดี หรือได้รับโทษจากการทำชั่ว ของตนในชีวิตบนโลกนี้ ที่เป็นเพียงโลกแห่งการทดสอบ โลกแห่งการตอบแทนที่แท้จริงยังมาไม่ถึง

จากจุดนี้ทำให้เข้าใจได้ทันทีว่า ต้องมีสถานที่อื่นอีก อันเป็นสถานที่ตรวจสอบการกระทำของมนุษย์ อย่างละเอียดถี่ถ้วน ถ้าเป็นความดีพวกเขาจะได้รับรางวัลเป็นผลตอบแทน แต่ถ้าเป็นความชั่วก็จะถูกลงโทษไปตามผลกรรมนั้น ศาสนาได้เชิญชวนมนุษย์ไปสู่หลักการศรัทธา และความเชื่อมั่นที่สัตย์จริง พร้อมพยายามผลักดันมนุษย์ ให้หลุดพ้นจากความโง่เขลาเบาปัญญา ระบอบการกดขี่ การแบ่งชั้นวรรณะ และบังเกิดสันติสุขของมนุษยชาติโดยรวมในที่สุด

หลักจริยธรรม

ศาสนาสอนว่า ในการดำเนินชีวิตจงเลือกสรรเฉพาะสิ่งที่ดี อันเป็นที่ยอมรับของสังคม จงทำตนให้เป็นผู้ดำรงอยู่ในศีลธรรม พัฒนาตนเองไปสู่การมีบุคลิกภาพที่ดี เป็นคนที่รู้จักหน้าที่ ห่วงใย มีเมตตา มีความรัก ซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น รู้จักปกป้องสิทธิของตน ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เป็นผู้มีความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว และหมั่นใฝ่หาความรู้ ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นคุณสมบัติของผู้มีจริยธรรม ซึ่งความสมบูรณ์ทั้งหมดอยู่ที่ความยุติธรรม

หลักการปฏิบัติ

ศาสนาสอนว่า กิจกรรมงานต่าง ๆ ที่จะทำนั้น มีความเหมาะสมกับตนเองและสังคม ขณะเดียวกันต้องออกห่างจากการงานที่ไม่ดี ที่สร้างความเสื่อมเสียอย่างสิ้นเชิง

ส่วนการประกอบคุณงามความดีอื่น ๆ การถือศีลอด การมาซ และสิ่งที่คล้ายคลึงกับสิ่งเหล่านี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงการเป็นบ่าวที่จงรักภักดี และปฏิบัติตามบัญชาของพระองค์ กฎเกณฑ์และคำสอนของศาสนา ทำหน้าที่คอยควบคุมความประพฤติของมนุษย์ ทั้งที่เป็นหลัก ศรัทธา **หลักปฏิบัติและจริยธรรม**

เราอาจกล่าวได้ว่าผู้ที่ละเมิดคำสั่งต่าง ๆ ของศาสนา มิได้ถือว่าเขาเป็นผู้ที่ศรัทธาอย่างแท้จริง หากแต่เขากระทำการต่าง ๆ ไปตามอารมณ์และความต้องการใฝ่ต่ำของเขาเท่านั้นเอง ศาสนาอิสลามในความหมายของอัล-กุรอานนั้น หมายถึง "แนวทางในการดำเนินชีวิต ที่มนุษย์จะปราศจากมันไม่ได้" ส่วนความแตกต่างระหว่างศาสนากับกฎของสังคมนั้น คือศาสนาได้ถูกประทานมาจากพระผู้เป็นเจ้า ส่วนกฎของสังคมเกิดขึ้นจากความคิดของมนุษย์ อีกนัยหนึ่ง ศาสนาอิสลาม หมายถึง การดำเนินของสังคมที่เคารพต่ออัลลอฮ์ และเชื่อฟังปฏิบัติตามคำบัญชาของพระองค์

อัลลอฮ์ ตรัสเกี่ยวกับศาสนาอิสลามว่า "แท้จริง ศาสนา ณ อัลลอฮ์ คืออิสลาม และบรรดาผู้ที่ได้รับคัมภีร์มิได้ขัดแย้งกัน นอกจากภายหลังที่ความรู้มาปรากฏแก่พวกเขาเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากความอิจฉาริษยาระหว่างพวกเขาเอง และผู้ใดปฏิเสธต่อบรรดาโองการของอัลลอฮ์แล้วไซ้ แน่แน่นอน อัลลอฮ์ทรงเป็นผู้ทรงรวดเร็วในการชำระ" (อัลกุรอาน อาลิอิมรอน:19)

ศาสนวินัย นิติศาสตร์

1. **วาญิบ** คือหลักปฏิบัติภาคบังคับที่มุกลัฟ (มุสลิมผู้อยู่ในศาสนานิติภาวะ) ทุกคน ต้องปฏิบัติตาม ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามจะต้องถูกลงโทษ เช่นการปฏิบัติตาม ฐานบัญญัติของอิสลาม (รูกน) ต่าง ๆ การศึกษาวิทยาการอิสลาม การทำมาหากินเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว เป็นต้น

2. **ฮะรอม** คือกฎบัญญัติห้ามที่มุกลัฟทุกคนต้องละเว้น ผู้ที่ไม่ละเว้นจะต้องถูกลงโทษ

3. **ฮะลาล** คือกฎบัญญัติอนุมัติให้มุกลัฟกระทำได้ อันได้แก่ การนึกคิด วาจา และการกระทำที่ศาสนาได้อนุมัติให้ เช่น การรับประทานเนื้อปศุสัตว์ที่ได้รับการเชือดอย่างถูกต้อง การค้าขายโดยสุจริตวิธี การสมรสกับสตรีตามกฎหมายที่ได้ระบุไว้ เป็นต้น

4. **มุสตะฮับ** หรือที่เรียกกันติดปากว่า ซุนนะฮ์ (ซุนนะห์, ซุนนัต) คือกฎบัญญัติชักชวนให้มุสลิม และมุกลัฟกระทำ หากไม่ปฏิบัติก็ไม่ได้เป็นการฝ่าฝืนศาสนวินัย โดยทั่วไปจะเกี่ยวข้องกับหลักจริยธรรม เช่นการใช้น้ำหอม การขลิบให้สั้นเสมอ การละหมาดเหนือการละหมาดภาคบังคับหรือการละหมาदनอกเวลา ละหมาดต่างสถานที่

5. **มักรูห** คือกฎบัญญัติอันมดีให้มุกัลลัฟกระทำได้ แต่พึงละเว้น คำว่า มักรูห ในภาษาอาหรับมีความหมายว่า น่ารังเกียจ โดยทั่วไปจะเกี่ยวข้องกับหลักจริยธรรม เช่นการรับประทานอาหารที่มีกลิ่นน่ารังเกียจ การสวมเสื้อผ้าอาภรณ์ที่ขัดต่อกาลเทศะ เป็นต้น

6. **มูบาฮ** คือสิ่งที่กฎบัญญัติไม่ได้ระบุเจาะจง จึงเป็นความอิสระสำหรับมุกัลลัฟที่จะเลือกกระทำหรือละเว้น เช่นการเลือกพาหนะ อุปกรณ์เครื่องใช้หรือการเล่นกีฬาที่ไม่ขัดต่อบทบัญญัติห้ามฐานบัญญัติอิสลาม (รูกุน) ของซุนนีย์

1. การปฏิญาณตนว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอหฺและมุฮัมมัดเป็นศาสนทูตของอัลลอหฺ

2. ดำรงการละหมาด วันละ 5 เวลา

3. จ่ายซะกาต

4. ถือศีลอดในเดือนรอมะฎอนทุกปี

5. บำเพ็ญฮัจญ์ หากมีความสามารถ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544: 12) ได้กำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานที่ผู้เรียนต้องเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วยศาสตร์ต่าง ๆ หลายสาขา มีลักษณะเป็นสหวิทยาการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะกระบวนการ มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งได้แสดงบทบาทและความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสภาพแวดล้อม และกำหนดคุณภาพของผู้เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คือ 1) ยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ สามารถนำหลักธรรมคำสอนไปใช้ปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันได้ เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์กับสังคมส่วนรวม 2) ยึดมั่น ศรัทธา และดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมไทย รวมทั้งถ่ายทอดสิ่งที่ดีงามไว้เป็นมรดกของชาติ เพื่อสันติสุขของสังคมไทยและสังคมโลก 3) มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และสามารถนำหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ภาควิชาใจในความเป็นไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ และนำไปสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ 5) มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีงามระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เป็นผู้สร้างวัฒนธรรม มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์

ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ปัญหาในการสอน แต่เดิมเป็นการสอนแบบบรรยาย ซึ่งเป็นนามธรรม ผู้เรียนเข้าใจยาก จึงทำให้การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เพราะเป็นรูปธรรม ทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดีมาก เหมาะกับการสอน เน้นเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามระดับความสามารถและความสนใจของตนได้ (วิชชุดา รัตน์เพียร, 2536: 39) สอดคล้องกับ ญอนอมพร เลาหจรัสแสง (2541: 7) ที่ได้ให้ความหมายของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนว่า หมายถึง สื่อการเรียนการสอนทางคอมพิวเตอร์รูปแบบหนึ่ง ซึ่งใช้ความสามารถของคอมพิวเตอร์ในการนำเสนอสื่อประสม อันได้แก่ ข้อความ ภาพนิ่ง กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว วิดีทัศน์ และเสียง เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาบทเรียน หรือองค์ความรู้ในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติและโครงสร้างของเนื้อหา โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ การได้มาซึ่งคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่สามารถดึงดูดเอาความสนใจของผู้เรียน และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเรียน

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยมีความตั้งใจที่จะพัฒนาคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องพระรัตนตรัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอิสลามศึกษา อำเภอมะสอต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research objectives)

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ท่านศาสดามุฮัมมัดในศาสนาอิสลาม สารศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอิสลามศึกษา อำเภอมะสอต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 85/85

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอิสลามศึกษา อำเภอมะสอต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ท่านศาสดามุฮัมมัดในศาสนาอิสลาม

วิธีดำเนินการวิจัย (Research method)

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอิสลามศึกษา อำเภอมะสอต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 2 จำนวน 16 ห้องเรียน นักเรียน 640 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอิสลามศึกษา อำเภอมะสอต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 2 จำนวน 1 ห้องเรียน 40 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เรื่อง ท่านศาสดามุฮัมมัดในศาสนาอิสลาม สารศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอิสลามศึกษา อำเภอมะสอต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 2 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวน 3 หน่วย คือ

หน่วยที่ 1 ศาสดามุฮัมมัดและวงศานุวงศ์แบบฉบับแห่งมนุษยชาติ

หน่วยที่ 2 หลักการศรัทธาในศาสนาอิสลาม

หน่วยที่ 3 ศาสนวินัย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 1 ฉบับ 40 ข้อ เรื่องพระรัตนตรัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data collection)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ทำวิจัย ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา
2. ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าแก่นักเรียนกลุ่มทดลอง
3. ให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับก่อนเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องพระรัตนตรัยที่พัฒนาขึ้น
4. นักเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนครบทุกบทเรียน ทั้ง 3 หน่วย
5. นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับหลังเรียน
6. เก็บข้อมูลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง โดยระหว่างเรียนจะเก็บคะแนนจากการทำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียนแต่ละบท และหลังเรียนจะทำการเก็บคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภายหลังจากที่นักเรียนได้เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนครบทุกบทเรียนแล้ว

7. นำข้อมูลจากการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียน

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการหาประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ท่านศาสดามูฮัมหมัดในศาสนาอิสลาม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนจำนวน 40 คน ได้ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ระหว่าง 80.00 – 86.57 และค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) ระหว่าง 85.33 – 94.33 รวมผลเฉลี่ยของกระบวนการ (E_1) 84.73 และผลลัพธ์ (E_2) 88.34 ผลประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ท่านศาสดามูฮัมหมัดในศาสนาอิสลาม สาระศาสนา อยู่ระหว่าง 85.73 – 89.34 สามารถนำผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปพัฒนาความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

การแสดงผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ท่านศาสดามูฮัมหมัดในศาสนาอิสลาม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

การทดสอบ	n	D	D ²	t
ก่อนเรียน	40	309	2,569	13.66**
หลังเรียน	40			

$t_{.01} (df = 39) = 2.70$ **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ท่านศาสดามูฮัมหมัดในศาสนาอิสลาม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการวิจัยในครั้งนี้มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สมมติฐานที่ 1 กล่าวว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ท่านศาสดามูฮัมหมัดในศาสนาอิสลาม สาระศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอิสลามศึกษา ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด 85/85 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 4.4 พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ท่านศาสดามูฮัมหมัดในศาสนาอิสลาม สาระศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าประสิทธิภาพอยู่ระหว่าง 83.73-87.34 สูงกว่ามาตรฐานที่ตั้งไว้ 85/85 ดังนั้น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ท่านศาสดามุฮัมมัดในศาสนาอิสลาม สารศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ทั้งนี้

บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ท่านศาสดามุฮัมมัดในศาสนาอิสลาม สารศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าพัฒนาขึ้นได้ผ่านกระบวนการขั้นตอนในการจัดทำอย่างเป็นระบบ และใช้วิธีการที่เหมาะสม โดยการศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เนื้อหา เทคนิคการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และได้ผ่านการตรวจสอบแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผ่านกระบวนการทดลองใช้ และนำเอาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ท่านศาสดามุฮัมมัดในศาสนาอิสลาม สารศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าพัฒนาขึ้นก่อนจะนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างได้ผ่านการหาประสิทธิภาพกับกลุ่มนักเรียนกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และผ่านการประเมินตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ด้านเนื้อหา ด้านบทเรียน และด้านเทคนิคการใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อให้ได้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น จนสามารถนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง ท่านศาสดามุฮัมมัดในศาสนาอิสลาม สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 เป็นการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเรื่องวันสำคัญและประเพณีปฏิบัติ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 และหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) โรงเรียนสารสาสน์พิทยาสรรค์ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 46 คน โดยทำการทดลอง 3 ครั้ง เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ บทเรียนคอมพิวเตอร์ เรื่องวันสำคัญและประเพณีปฏิบัติ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียสำหรับผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการศึกษาค้นคว้าได้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องวันสำคัญและประเพณีปฏิบัติ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 วันสำคัญในเดือนมกราคมถึงมีนาคม ตอนที่ 2 วันสำคัญในเดือนเมษายนถึงมิถุนายน ตอนที่ 3 วันสำคัญในเดือนกรกฎาคมถึงกันยายน ตอนที่ 4 วันสำคัญในเดือนตุลาคมถึงธันวาคม บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียทั้งด้านเนื้อหาและด้านเทคนิคการผลิตสื่อมีคุณภาพในระดับดีมาก และมีประสิทธิภาพเป็น 87.08/89.08

2. สมมติฐานที่ 2 กล่าวว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ท่านศาสดามุฮัมมัดในศาสนาอิสลาม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน พบว่าค่าการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) และการทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยการทดสอบค่าที (t-test) มีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลักษณะพร โรจน์พิทักษ์กุล (2540) ได้พัฒนาและหาประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบมัลติมีเดีย วิชาเทคโนโลยีการศึกษา เรื่อง โสตทัศนูปกรณ์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า คอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบมัลติมีเดีย บทที่ 1 มีประสิทธิภาพ 91% บทที่ 2 มีประสิทธิภาพ 94.5% บทที่ 3 มีประสิทธิภาพ 94% และบทที่ 4 มีประสิทธิภาพ 95.5% ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ก่อนทำการเรียนการสอนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนควรมีการตรวจสอบอุปกรณ์ให้มีความพร้อมในการเรียนการสอนที่สุด ซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนไม่ล่าช้า และนักเรียนจะสามารถเรียนได้ทุกคน
2. ผู้สอนควรเอาใจใส่ ให้กำลังใจ และคอยช่วยเหลือนักเรียนในการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เพราะนักเรียนบางคนตื่นเต้น และมีความรู้ทักษะเบื้องต้นทางคอมพิวเตอร์น้อย ผู้สอนต้องคอยสังเกตว่านักเรียนคนใดที่มีการเรียนรู้ได้ช้า หรือใช้คอมพิวเตอร์ไม่ค่อยคล่อง ต้องคอยช่วยเหลือเป็นพิเศษ
3. ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการทบทวน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมาใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนในช่วงที่นักเรียนว่าง หรือศึกษาด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียนได้มีการทบทวนความรู้อยู่เสมอ ๆ ทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหายิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาค้นคว้าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนโดยทำการทดลองกับเนื้อหาอื่น ๆ และระดับชั้นอื่น ๆ
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวิธีสอนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและวิธีการอื่น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). *ข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เซ็นจูรี. สำนักนายกรัฐมนตรี,
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

- สำนักผู้ตรวจราชการและติดตามประเมินผล. (2548). การติดตามปัญหาอุปสรรคการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544. บันทึกที่ ศธ 0207/ 2692 ลงวันที่ 19 กันยายน 2548.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2548 ก). รายงานการวิจัย การใช้หลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานตามทัศนะของผู้สอน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2548 ข.). รายงานการวิจัยโครงการวิจัยเชิงทดลอง กระบวนการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแบบอิงมาตรฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- สุวิมล ว่องวานิช และ นางลักขณ์ วิรัชชัย. (2547). การประเมินผลการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พหุกรณีศึกษา. เอกสารการประชุมทางวิชาการการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยสำนักงาน
- Kittisunthorn, C., (2003). Standards-based curriculum: The first experience of Thai teachers. Doctoral Dissertation, Jamia Islamia University, Delhi, India.
- Nutravong, R., (2002). School-based curriculum decision-making: A study of the Thailand reform experiment. Doctoral Dissertation, Indiana University, Bloomington. U.S.A
- ศาสนาอิสลาม.2557 (ออนไลน์). แหล่งที่มา :
https://morsmal.no/media/bilder/Thai/Thai_grunnskole/Thai_GS_dokumenter/Islam/Islam_lesetekst_UU_thai.pdf
- ศาสนาอิสลาม. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ถนอมพร เลหาจรัสแสง. (2541). คอมพิวเตอร์ช่วยสอน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาโสตทัศนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.